

18. helluntain jälkeinen viikko, keskiviikko

Päivän epistola

(Ef. 5: 25 – 33)

”Veljet, rakastakaa vaimoanne niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi henkensä sen puolesta pyhittääkseen sen. Hän pesi sen puhtaaksi vedellä ja sanalla voidakseen asettaa sen eteensä kirkkaana, pyhänä ja moitteettomana, vailla tahraa, ryppyä tai virhettä. Samoin aviomiehenkin velvollisuus on rakastaa vaimoaan niin kuin omaa ruumistaan. Joka rakastaa vaimoaan, rakastaa itseään. Eihän kukaan vihaa omaa ruumistaan, vaan jokainen ravitsee ja vaalii sitä. Juuri niin hoitaa Kristuskin seurakuntaansa, omaa ruumistaan, jonka jäseniä me olemme. ”Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.” Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa. Mutta se koskee myös kaikkia teitä: jokaisen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin itseään, ja vaimon tulee kunnioittaa miestänsä.”

Tämän päivän teksti on suoraa jatkoa eiliselle tekstille niin, että eilisen kaksi viimeistä jaetta ovat tämän päiväisen tekstin kaksi ensimmäistä jaetta.

Tekstin alkuosan taustalla on vielä muinaisen Lähi-Idän uskontojen jumalien väliset pyhät avioliitot. Kirjoittaja esittää Jeesuksen sulhasena, joka puhdistaa kirkkonsa, oman morsiamensa, kastevedessä, niin että kirkko puettuna myötäjäisiin, voisi asettua Hänen eteensä. Peseminen ”sanalla” voi viitata kasteessa käytettyyn kaavaan tai sen teksteihin. Se voi myös viitata myös juutalaisen morsiamen ennen vihkimistä tapahtuvaan rituaaliseen kylpyyn. Kirkko näkee kasteensa ja morsiamen peseytymisessä saman asian. Morsian valmistautuu liittoon peseytymällä, uskova vastaanottaa liiton kasteessa.

Eilisessä tekstissä todettiin, että mies on vaimon pää. Tässä kirjoittaja mukailee vallitsevan yhteiskunnan käsitystä perhekunnan suhteista. Tämänpäiväisessä tekstissä asetetaan ehto. Miehen tulee rakastaa vaimoaan, samalla tavoin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa, siis tarvittaessa aina kuolemaan asti.

Kristus esitetään seurakunnan sulhasena (vrt. Mark. 19 – 29), Hän pesee kirkkonsa, morsiamensa, kastevedessä. ”Sanallaan” voi viitata kasteen kaavaan tai sen teksteihin. Näin seurakunta voi olla Kristuksen edessä ”kirkkaana, pyhänä ja moitteettomana, vailla tahraa, ryppyä tai virhettä”. Pyhä tarkoittaa tässä yhteydessä oikeaa toimintaa, elämäntapaa. Miehen tehtävä on Kristuksen tavoin

huolehtia vaimonsa sielusta, että se pelastuisi. Miehen on siis oltava vaimon hyveiden lähde. Hänen tulee olla esimerkki vaimolleen kristillisestä elämästä ja tarvittaessa ohjata häntä.

Aviomiehen velvollisuus on rakastaa vaimoaan. Mies ja nainen nähdään yhtenä kokonaisuutena. Jos mies rakastaa vaimoaan, niin hän rakastaa samalla itseään. Vaimosta huolehtiminen on samalla huolehtimista omasta itsestä. Ajatuksen taustalla, että mies ja nainen ovat yksi kokonaisuus, on kaksi asiaa. Ensinnäkin, mieskin syntyy naisesta. Toiseksi: ”Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi” on lainaus Vanhasta testamentista (1. Moos. 2: 24). Tämä teksti ilmaisee, että sukupuolisuhteen yhtenä merkityksenä on kasvaa toinen toisensa yhteyteen. Näin heistä tulee yksi liha, joka voi myös synnyttää yhden lihan, siis lapsen.

Samanaikaisesti Paavali käsittelee seurakuntaa ja Kristusta. Hän toteaa, että Kristus hoitaa seurakuntaansa. Seurakunta on Kristuksen ruumis ja me olemme siinä jäseninä. Tähän jäsenyyteen meidät liitettiin kasteessa. Meillä on siis myös suhde Kristuksen kanssa.

”Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa.” Tätä me voimme tarkastella katsomalla tarkemmin, mitä kerrotaan ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (1. Moos 2: 22 – 24). ”Herra teki miehen kylkiluusta naisen.” ”Mies sanoi: - Tämä se on! Tämä on luo minun luustani ja liha minun lihastani” Näin läheinen suhde on Kristuksella ja seurakunnalla.

Sama malli toteutuu avioliitossa. Avioparin suhteen mallina on Kristuksen ja seurakunnan välinen suhde. Kyse on mysteeristä (=salaisuudesta), siis sakramentista. Avioliitto on sakramentti, jossa vaikuttaa Jumalan armovoima, jos me annamme sen vaikuttaa. Miehen ja naisen suhdetta korostaa se, että heidät on luotu samasta, nainen miehen kylkiluusta.

Paavali kehottaa aviomiestä rakastamaan vaimoaan. Vaimon kohdalla kehoitetaan miehen kunnioittamiseen. Molempien osapuolten tulee toimia, jotta saavutetaan ykseys. Tämä ei saa olla vaimon alistamista miehen alaisuuteen, vaan kasvamista yhdessä toimimiseen. Miehen rakkaus on tarvittaessa uhrautumista vaimonsa (perheensä) puolesta. Tuota rakkautta naisen tulee kunnioittaa. Vastaavasti naisen tulee rakastaa miestänsä.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 4: 1 - 15)

”Siihen aikaan Jeesus lähti Jordanilta Pyhää Henkeä täynnä . Hengen johdattamana hän kulki

autiomaassa neljäkymmentä päivää, ja Paholainen kiusasi häntä. Hän ei syönyt naina päivinä mitään, ja kun tämä aika oli kulunut, hänen tuli nälkä. Silloin Paholainen sanoi hänelle: ”Jos kerran olet Jumalan Poika, niin käske tämän kiven muuttua leiväksi.” Jeesus vastasi: ”On kirjoitettu: ”Ei ihminen elä ainoastaan leivästä.” Paholainen vei Jeeuksen korkealle paikalle, näytti hänelle yhdessä hetkessä kaikki maailman valtakunnat ja sanoi: ”Kaiken tämän, koko maailman ja sen loiston minä annan sinun valtaasi, sillä se on annettu minun haltuuni ja minä voin antaa sen kenelle tahdon. Jos kumarrat minua, tämä kaikki on sinun.” Jeesus vastasi: ”On kirjoitettu: ”Herraa, Jumalaasi, sinun tulee kunnioittaa ja ainoastaan häntä palvella.” Paholainen vei Jeesuksen Jerusalemiin, asetti hänet temppelimuurin harjalle ja sanoi: ”Jos kerran olet Jumalan Poika, niin heittäydy alas. Onhan kirjoitettu: ”Hän antaa enkeleilleen käskyn varjella sinua. He kantavat sinua käsillään, ettet loukkaa jalkaasi kiveen.” Jeesus vastasi: ”On myös sanottu: ”Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi.” Kiusattuaan näin Jeesusta kaikin tavoin Paholainen jätti hänet joksikin aikaa rauhaan. Täynnä Hengen voimaa Jeesus palasi Galileaan, ja hänestä puhuttiin kohta kaikkialla. Hän opetti synagogissa, ja kaikki ylistivät häntä.”

Sama teksti löytyy Matteukselta (Matt. 4: 1 – 11) ja hyvin lyhyenä Markukselta (Mark. 1: 12 – 13). Eilisen evankeliumin viimeinen jae on tämän päivän evankeliumin ensimmäinen jae.

”Jeesus lähti Jordanilta Pyhää Henkeä täynnä”. Tätä ilmaus on harvinainen ja tämän kohdan lisäksi löydämme sen muutaman kerran Apostolien teoista (Ap.t. 6: 5; 7: 55; 11: 24). Tässä Hän on malli kaikille kristityille, joihin kohdistuu jokin uhka. ”Lähti Jordanilta” yhdistää tämän asian Jeesuksen kasteeseen, jossa Hänet osoitettiin Pojaksi ja Palvelijaksi. Kasteessa saatu Pyhä Henki auttaa Häntä kiusauksissa. Jeesus kulki autiomaassa neljäkymmentä päivää. Autiomaata pidettiin pahojen henkien olopaikkana (Luuk. 8: 29; 11: 24). Tapahtumalla on kahdenlainen merkitys. Ensinnäkin se täyttää Vanhan testamentin historian esimerkin. Juutalaiset ”saatuaan kasteen” Punaisessa meressä kulki neljänkymmenen vuoden ajan erämaassa kohti luvattua maata. Toiseksi se kuvaa meidän vaellustamme kasteen jälkeen langenneessa maailmassa ja taisteluamme edetessämme kohti Jumalan valtakuntaa.

”Neljäkymmentä päivää” toistuu useita kertoja Raamatussa. Se tarkoittaa tarpeeksi pitkää aikaa (kts. Joona 3: 4). Luukas ei yhdistä Jeesuksen kiusauksia ja israelilaisten erämaavaellusta. Matteus sen näyttää tekevän (vertaa toisiinsa Matt. 4: 2 ja 2. Moos. 34: 28). Luukkaalla Jeesus ei ole uusi Mooses eikä uusi Israel.

Luukkaan ja Matteuksen evankeliumeissa on myös ero siinä, kuka tai mikä Paholainen on. Matteus

yhdistää hänet Saatanaan (Matt. 4: 10), Luukas pitää häntä enemmän varhaisen juutalaisen esikuvan mukaan syyttäjänä (vrt Job 1 - 2), eikä yhdistä häntä Saatanaan. Jeesuksen kohtaloa Poikana ja Palvelijana haastetaan jokapäiväisen ihmisen olemassaolon haasteissa.

Jeesuksen paasto ei ole ”rangaistus”. Kyseessä on Hänen valmistautuminen tehtäväänsä. Se osoittaa Hänen olevan täynnä Henkeä. Se osoittaa, että myös kasteen jälkeen paholainen toimii. Näin Jeesus valmistaa meitä myös kohtaamaan paholaisen. Tämän paaston avulla Jeesus kykeni vastustamaan paholaista.

Paholainen kutsuu Häntä Jumalan Pojaksi. Teksti viittaa Jeesuksen kasteeseen (Luuk. 3: 22) ja Aadamiin, Jumalan poikaan (Luuk. 3: 38). Jeesus on Jumalan Poika, joka täyttää Jumalan luomissuunnitelman ja Israelin historian tarkoituksen. Vastakohtana ovat Aadam ja Israel, jotka epäonnistuivat tehtävässään.

Luukkaan ja Matteuksen evankeliumeissa kiusausten järjestys on erilainen, mutta kiusaukset ovat samat.

Paholainen sanoo Jeesukselle: ”käske tämän kiven muuttua leiväksi”. Matteus puhui monikossa kivistä (Matt. 4: 3). Jeesuksen vastaus on Mooseksen kirjoista (5. Moos. 8: 3): ”Ei ihminen elä ainoastaan leivästä.” Samasta kirjasta ovat Jeesuksen vastaukset muihinkin Paholaisen kiusauksiin (5. Moos. 6: 13, 16). Jeesus puolustautuu Paholaista vastaan Jumalan sanoilla, jotka antavat ihmiselle elämän. Tällaiseen toimintaan kehottaa meitä myös Psalmien kirja (vrt. Ps. 119: 11: ”Minä talletan kaikki ohjeesi sydämeeni, etten rikkoisi sinua vastaan”).

Seuraava kiusaus liittyy ”korkeaan paikkaan”, josta ”yhdessä hetkessä”, silmäyksellä, pystyi näkemäänsä ”kaikki maailman valtakunnat”. ”Sinun valtaasi” on Luukkaan käyttämä poliittinen termi. Jeesus torjuu tämän: ”Herraa, Jumalaasi, sinun tulee kunnioittaa ja ainoastaan palvella.” (5. Moos. 6: 13) Vain Jumala on elämän todellinen tuki. Käyttämällä sanaa palvella, Jeesus osoittaa tehtävänsä palvella eikä Paholaisen käyttämää sanaa vallita (Luuk. 4: 6). Samasta palvelutehtävästä ja poliittisen vallan karttamisesta Hän opetti myöhemmin opetuslapsilleen (Luuk. 22: 24 – 27).

Luukkaalla kolmas eli viimeinen kiusaus on sijoitettu Jerusalemiin. Siellä päättyy Hänen vaelluksensa ristin kautta Jumalan luo (Luuk. 9: 31). Jerusalemissa Saatana sai Juudan haltuunsa (Luuk. 22: 3) ja pimeydellä on valta (Luuk. 22: 53). Nyt Saatana koettaa estää Jeesuksen tulevan kohtalon lainaamalla psalmeja (Psalmi 91, erityisesti jakeet 11 – 12). Jeesus vastaa: ”Älä kiusaa Herraa,

Jumalaasi.” (5. Moos. 6: 16) Näin Jeesus osoittaa, mihin Hänen paastoamisensa tähtää: Hänen tulee olla kuuliainen Jumalalle aina kuolemaansa asti. Tämä on Luukkaan kertomuksen huipennus. Jeesus ei lankea temppelissä ylpeyteen. Hän on tuleva Jerusalemiin nöyränä vastaanottamaan sen kohtalon, jonka Hänen Isänsä Hänelle valmisti.

Miksi Luukas kirjoitti, että Paholainen kiusasi ”Jeesusta kaikin tavoin”? Tässähän oli vain kolme kiusausta. Vastaus liittyy siihen, että nämä kolme kiusausta: ylensyönti, ahneus ja turhamaisuus, ovat tärkeimmät kiusaukset. Voittamalla ne Jeesus osoitti voivansa voittaa kaikki muutkin kiusaukset.

Viimeisen kiusauksen kohdalla Paholainen perustelee asiaansa lainaamalla pyhiä kirjoituksia (vrt. jakeet 10 – 11). Hän ei ymmärrä tekstiä ja sen merkitystä ja käyttää lainauksia väärin. Tämä toimii meille varoituksena. Raamatun tekstien väärä käyttäminen vie niiltä niiden arvovallan. Raamattua on luettava, ymmärrettävä ja lainattava Kirkon traditon mukaisella tavalla. Samaan kiinnittää huomiota myös apostoli Pietari (vrt. 2. Piet. 1: 19 – 21).

”Paholainen jätti hänet joksikin aikaa rauhaan” ei tarkoita, etteikö Jeesus kohtaisi häntä ennen Jerusalemiä. Hän kohtaa pahoja henkiä (Luuk. 4: 41; 8: 29) ja karkoittaa heitä ihmisistä. Jeesus Paholaisen kiusattavana on samalla ennakkokuvaus Jeesuksen kokemuksista ja tehtävästä. Hän tulee kohtaamaan vihamielisyyttä, mutta Hän pysyy uskollisena tehtävälleen vapauttaakseen naiset ja miehet paholaisen vallasta. ”Joksikin aikaa” voi viitata aikaan, joka koittaa Getsemanessa ja Golgatalla (Luuk. 22: 40 – 46; 23: 35). Paholainen koetti hyökätä Häntä vastaan myös Pietarin kautta (Matt. 16: 21 - 23).

”Täynnä Hengen voimaa Jeesus palasi Galileaan” osoittaa, että Jeesuksen opetus ja toiminta perustuu Jumalan luovaan Henkeen. Galilea on Luukkaan evankeliumissa merkittävässä asemassa, siellä hän aloittaa kuvauksensa Jumalan valtakunnasta. Jeesuksen saarna sisältää Jumalan lupauksen täyttymisen (Luuk. 4: 16 – 30), miesten ja naisten parantamisen ja pahojen henkien karkottamisen (Luuk. 4: 31 – 44). Sieltä alkaa Jeesuksen tie kohti ristiä ja Hän kertoo opetuslapsilleen tulevasta kohtalostaan (alkaen Luuk. 9: 51).

Jeesuksen tehtävistä yksi oli opettaminen. Luukas käyttää lukuisia kertoja sanaa opettaa ja opettaja Jeesuksesta. Luukas osoittaa, että Jeesus oli auktoriteetti, kun Hän opetti Jumalasta ja Jumalan suunnitelmasta. Hän kertoo myös Jeesuksen opetuslapsista. Luukas mainitsee, että Jeesus opetti synagogissa. Näin Luukas kertoo, että Jeesus jatkaa Jumalan lupauksia, jotka ovat Vanhassa testamentissa.